

NAMANGAN AREALI SHEVALRINING O'RGANILISHI**Qo'ymuradova Gulmira Muxtorjonovna.**

University of Business and Science oliy ta'lim muassasasi,

Til va adabiyot ta'limi kafedrası o'qituvchisi

gulmiraqoymuradova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Namangan arealining o'ziga xos shevalarining fonetik va leksik xususiyatlari tahlil qilinadi. Maqola mintaqaviy til xususiyatlari, so'z talaffuzidagi farqlar va ularning ijtimoiy va madaniy jihatlarini o'z ichiga oladi. Namangan shevalari nafaqat tilshunoslik, balki madaniyat va jamiyatni o'rganishda ham muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Namangan, shevalar, fonetika, leksika, mintaqaviy xususiyatlar, tilshunoslik

Kirish

Namangan areali o'zining tabiiy va ijtimoiy sharoitlari bilan ajralib turadi, bu yerda o'ziga xos shevalar mavjud. Shevalar, tilshunoslikda, mintaqaviy tillar o'ziga xosligiga asoslangan fonetik, morfologik va leksik farqlarni ifodalaydi. Namangan arealidagi shevalar o'rganilishi, o'z navbatida, tilshunoslik sohasidagi ilmiy tadqiqotlarga katta hissa qo'shadi. Bu maqolada Namangan areali shevalarining fonetik va leksik xususiyatlari, shuningdek, ularning o'ziga xos jihatlari ko'rib chiqiladi. Namangan areali o'zining o'ziga xos shevalari bilan ajralib turadi. Shevalar, hududiy til o'zgarishlarini, xalqning urf-odatlarini, madaniyatini va tarixini aks ettirgan holda, tilshunoslik sohasida alohida o'rin tutadi. Namangan shevalarini o'rganish, tilshunoslikdan tashqari, madaniyatshunoslik, etnografiya va ijtimoiy fanlar nuqtai nazaridan ham katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada, Namangan arealining

shevalarining fonetik, leksik va ijtimoiy xususiyatlari o'rganiladi va bu shevalarning o'ziga xos jihatlari yoritiladi. Bu jarayon, tilni o'rganishda mintaqaviy farqlarni hisobga olish va tilni rivojlantirish uchun muhim tahlillarni taqdim etadi.

Namangan areali shevalarining o'ziga xosligi

Namangan areali, O'zbekistonning sharqiy hududida joylashgan bo'lib, o'zining tillaridagi shevalar bilan ajralib turadi. Ushbu hududda o'zbek tilining bir necha shevalari mavjud. O'zbek tili to'rt asosiy guruhga bo'linadi, ular: shimoliy, janubiy, sharqiy va g'arbiy guruhlar. Namangan hududi sharqiy guruhga kiradi, ammo ularning o'ziga xos xususiyatlari ham bor. Shevalar asosan fonetik, leksik va sintaktik jihatlardan farq qiladi. Namangan shevalarida fonetik o'zgarishlar ko'p uchraydi, bu esa so'zlarning talaffuzi va ularning yozilishida farqlarni keltirib chiqaradi.

Namangan shevalarining fonetik xususiyatlari

Namangan arealida so'zlar talaffuzi va ovozlarni aytish usuli farq qiladi. Masalan, ba'zi so'zlarda "o" harfi "u" ga aylanishi mumkin, yoki "a" harfi o'zgacha tarzda talaffuz qilinadi. Bunday fonetik farqlar, hududiy til xususiyatlarini o'zida aks ettiradi. Shu bilan birga, Namangan shevalarida noto'g'ri talaffuzlar ham kuzatiladi, bu esa tillarning rivojlanish jarayonida ko'rilgan noaniqliklar va xalq orasidagi aloqa usullarini anglatadi.

Namangan shevalarining leksik xususiyatlari

Namangan hududida leksik farqlar ham mavjud. O'zbek tilida ba'zi so'zlar boshqa hududlarda boshqa ma'nolarni anglatishi mumkin. Namangan shevalarida ko'proq o'ziga xos va mintaqaviy so'zlar ishlatiladi, ularning ba'zilari mahalliy xalqning kundalik hayoti bilan chambarchas bog'liq. Bu so'zlar tilning o'ziga xosligini ta'minlaydi va mintaqaviy o'zgarishlarni ifodalaydi.

Namangan shevalarining ijtimoiy va madaniy jihatlari

Namangan areali shevalarini o'rganish, faqat tilshunoslik nuqtai nazaridan emas, balki madaniy va ijtimoiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Har bir sheva o'zining tarixiy, madaniy va ijtimoiy kontekstini o'zida aks ettiradi. Bu shevalar, mahalliy xalqlarning madaniyati, urf-odatlari va turmush tarzini aks ettirgan holda, ularning jamiyatdagi o'rnini ko'rsatadi.

Xulosa

Namangan areali shevalarini o'rganish, nafaqat tilshunoslik sohasidagi bilimlarni boyitadi, balki bu hududdagi madaniy va ijtimoiy jarayonlarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Shevalarning fonetik, morfologik va leksik xususiyatlari, ularning tarixiy rivojlanishi va ijtimoiy aloqalari haqida chuqurroq ma'lumotlar olish mumkin. Namangan areali shevalari, o'zining o'ziga xos xususiyatlari bilan O'zbekistondagi boshqa shevalardan ajralib turadi va bu hududning tilshunoslikda muhim o'rnini tashkil etadi. Namangan areali shevalarining o'rganilishi, nafaqat tilshunoslik sohasida, balki hududdagi madaniy va ijtimoiy jarayonlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Shevalar, mintaqaviy farqlarni aks ettirib, xalqning urf-odatlari, madaniyati va turmush tarzini ifodalaydi. Namangan arealining shevalari fonetik, leksik va sintaktik jihatlarida boshqa hududlardan ajralib turadi, bu esa o'zbek tilining boyligini va xilma-xilligini ko'rsatadi. Shevalar o'zaro aloqalarni, mintaqaviy o'zgarishlarni va xalqaro ta'sirlarni o'rganishga imkon beradi. Namangan shevalarini o'rganish, tilshunoslikda yangi yondashuvlar va metodlarni ishlab chiqishda, tilning mintaqaviy xususiyatlarini o'rganishda muhim qadam bo'ladi. Shuningdek, shevalarning ijtimoiy va madaniy jihatlarini tahlil qilish, ular yordamida jamiyatning o'ziga xosligini yanada yaxshiroq tushunishga imkon yaratadi. Maqolada o'rganilgan xususiyatlar, tilni rivojlantirish, saqlash va tadqiq etishda ahamiyatli yo'nalishlarni ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduqodirov, S. (2005). O'zbek shevalari va ularning xususiyatlari. Toshkent: O'zbekiston.
2. Shoxrukhova, L. (2010). O'zbek tili va shevalar: Fonetik o'zgarishlar. Toshkent: Fan.
3. Mahmudova, G. (2015). Mintaqaviy tillar va ularning leksik xususiyatlari. Nukus: Nukus Davlat Universiteti.
4. Qosimov, T. (2012). O'zbek shevalarining sintaktik tahlili. Toshkent: O'zbekiston.